

DVOUSTRANNÁ TAKTICKÁ CVIČENÍ

Při plnění úkolů v bojové přípravě vojsk rozkaz ministra národní obrany klade pro přípravu vojsk ČSLA v tomto výcvikovém roce důraz na dvoustranná taktická cvičení. Tento požadavek vyplynul z potřeb komplexně připravovat velitele, štáby i vojska ve složitých polních podmínkách k vedení aktivní a rozhodné bojové činnosti za použití soudobých bojových prostředků. Kromě toho i některé záporné poznatky z přípravy a uskutečnění taktických cvičení si vynutily více plánovat dvoustranná taktická cvičení.

Často již při zpracování plánů provedení cvičení nebyly respektovány požadavky nepřetržitosti vedení bojové činnosti, řízení cvičení na základě rozhodování cvičících velitelů i přiblížení se skutečné bojové situaci. To ve svých důsledcích vedlo k „etapovosti“ taktických cvičení, která je nezbytná při ukázkových cvičeních, ale která je v přímém rozporu s nároky na přípravu velitelů, štábů i vojsk pro vedení bojové činnosti v dynamických situacích v soudobých podmínkách. Jednou z nejvýhodnějších forem, která neefektivněji zabezpečuje splnění uvedených požadavků, je dvoustranné taktické cvičení. To ale pouze za předpokladu, že při jeho přípravě a řízení využijeme možností, které tato forma cvičení velitelům, štábům i vojskům poskytuje.

V článku chci ukázat možný způsob přípravy a řízení dvoustranných taktických cvičení při dodržení požadavků rozkazu ministra národní obrany, Polního a bojových řádů. Plně vycházím z ustanovení předpisu Všeob-P-33 „Organizace a provedení vševojskových taktických cvičení pozemního vojska“.

K přípravě cvičení

a) Opatření v kalendářním plánu

Zvláštnosti dvoustranných taktických cvičení má vzít v úvahu již při sestavování kalendářního plánu na výcvikový rok (období) velitel o dva stupně vyšší, než na jakém stupni bude cvičení probíhat. Tak např. při plánování plukovního dvoustranného taktického cvičení velitel armády. To proto, že je nutné určit již v kalendářním plánu složení cvičících stran zpravidla od dvou divizí a armádních prostředků, stanovit téma cvičení, jednotný termín jeho uskutečnění, vyčlenit operační skupinu armády pro řízení etapy střetnutí cvičících stran i vyčlenit potřebnou dobu ve výcvikovém prostoru.

Při určování složení cvičících stran bere v úvahu charakter cvičících útvarů. Není např. výhodné postavit ve střetném boji proti tankovému pluku motostřelecký pluk vyzbrojený OT-64. Při tomto složení cvičících stran není procvičení střetného boje objektivní, zejména po sesednutí z obrněných transportérů v manévrové fázi střetného boje. Za tohoto předpokladu dochází k nereálným situacím, kdy rojnice pěchoty útočí proti tankům. Naproti tomu můžeme motostřelecký pluk (prapor) vyzbrojený OT-64 postavit proti tankovému pluku, volíme-li vhodně téma cvičení. Např. tankový pluk v útoku, motostřelecký pluk (prapor) vyzbrojený OT-64 v obraně.

Operační skupinu armády pro řízení etapy střetnutí cvičících pluků může řídit jeden ze zástupců velitele armády. Její opodstatněnost spočívá v tom, že řídicími cvičení mimo etapy střetnutí zpravidla budou na obou stranách u svých pluků velitelé divizí, kteří v době etapy střetnutí budou plnit povinnosti zástupce řídicího cvičení pro svoji stranu. Tímto opatřením je zabezpečena nejen objektivnost hodnocení, ale i dána možnost velitelům divizí učit své podřízené v průběhu celého cvičení.

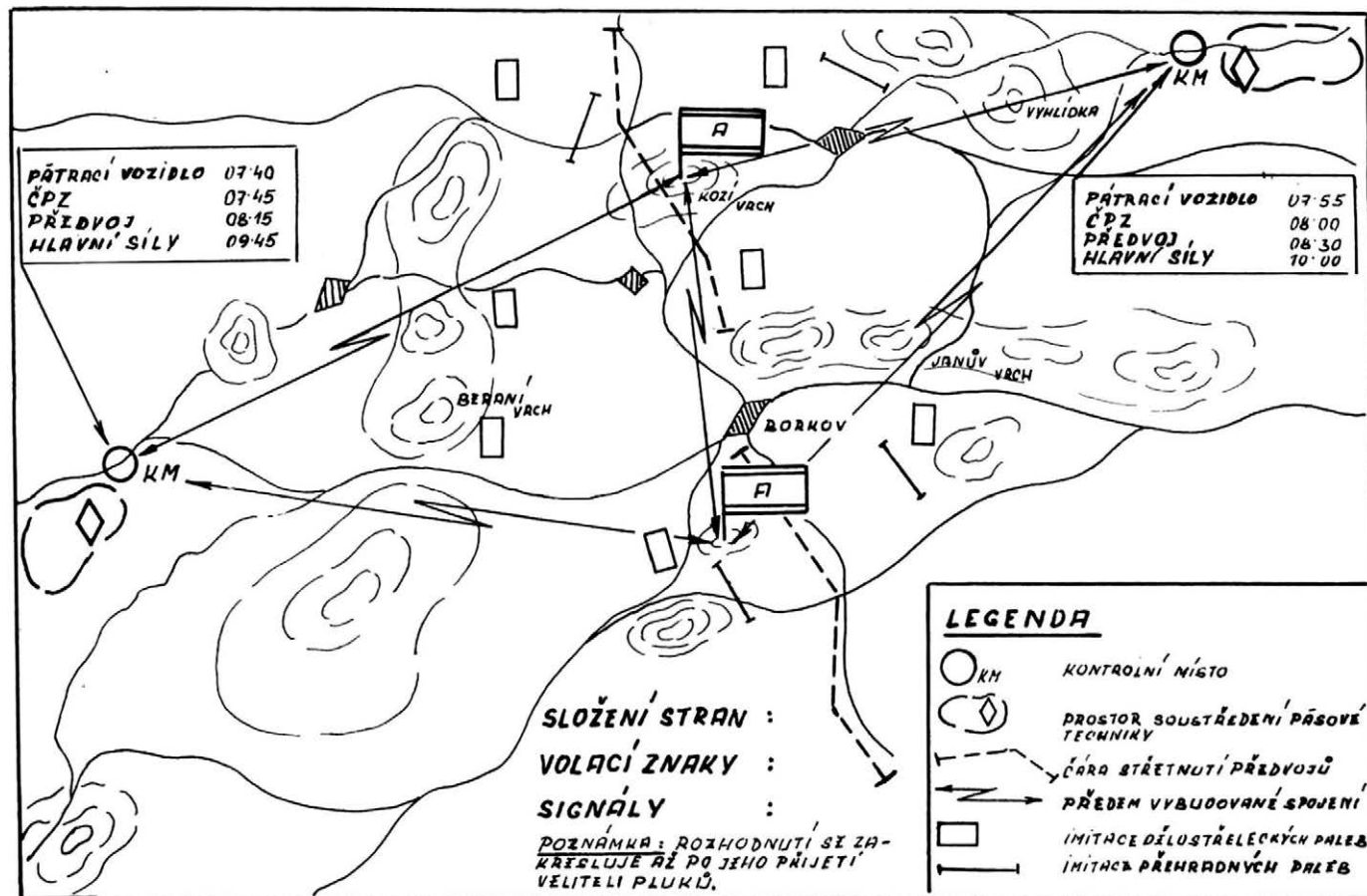
b) Plán provedení cvičení

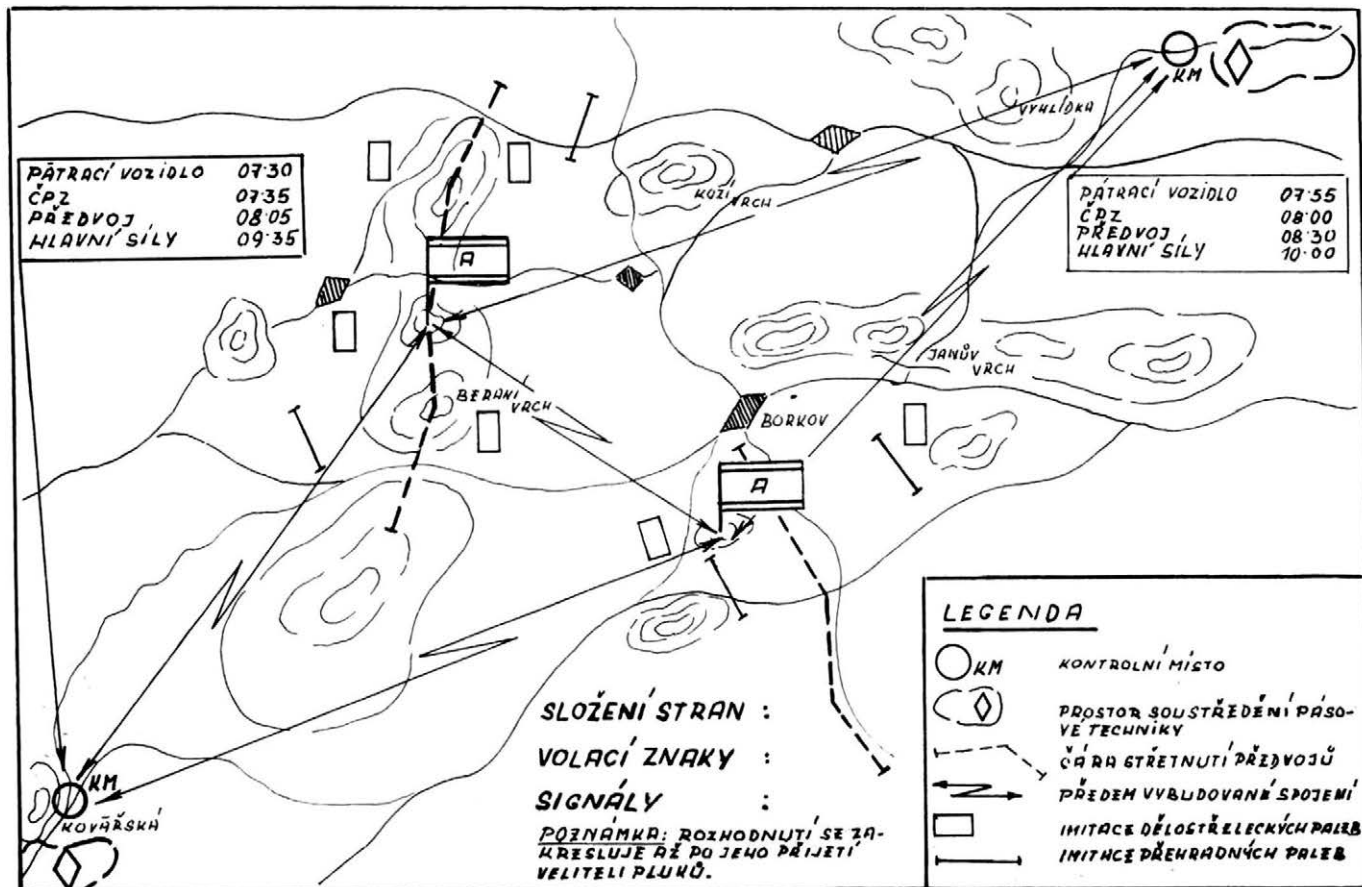
Na základě podkladů stanovených kalendářním plánem zahájíme zpracování plánu provedení cvičení po vydání pokynů velitele o dva stupně vyššího. Pro plukovní dvoustranná cvičení vydá pokyny velitel armády velitelům divizí, jejichž pluky mají cvičit. Na základě zámyslu velitele armády může nezbytné součinnostní údaje vydat velitelům divizí jeden ze zástupců velitele armády. Kromě velitelů divizí je výhodné přizvat i některé náčelníky druhů vojsk štábu armády, jejichž vojska mohou mít vliv na vývoj střetnutí cvičících stran. Nejvýhodnější bude vydávat tyto pokyny přímo v terénu a spojit je s rekognoskační prostorou střetnutí. Pokyny k zahájení práce na plánech provedení cvičení štábům divizí zpravidla budou obsahovat:

- stanovení prostoru střetnutí;
- přesné určení doby průchodu čarami nebo místy při přibližování se stran do prostoru střetnutí, nebo určení pohotovosti k útoku a obraně;
- místa soustředění pásové techniky ve výcvikových prostorech a způsob jejího začlenění do bojové sestavy stran;
- způsob řízení střetnutí stran;
- organizaci spojení;
- dobu a obsah hlášení, signály;
- označení stran.

Z obsahu pokynů vyplývá, že základní údaje pro zpracování plánu provedení cvičení musí vyřešit štáb armády a vlastní etapu střetnutí cvičících stran musí štáb armády rozpracovat podrobně.

Plán provedení cvičení může štáb divize zpracovat jako společný pro obě cvičící strany a nebo při rozdílných učebních cílech a úkolech, pro každou cvičící stranu zvlášť. Obsah plánu provedení cvičení stanoví předpis Všeob-P-33. V plánu provedení cvičení na mapě měřítko 100 000 nemůžeme (a bylo by i nesprávné) vyjádřit několik variant zámyslu vedení střetného boje v rámci pluku. Rozpracování „optimální varianty“ střetnutí není rovněž účelné, protože není znám základní údaj a to zámysl nepřítel. Z tohoto důvodu vzniká řada potíží při schvalování cvičení, poněvadž vlastní průběh střetnutí nemůžeme podle plánu provedení cvičení zdůvodnit (podrobně rozebrat). To může vést k tomu, že nadřazený cvičení neschválí. Je výhodné, v souladu s před-

pisem Všeob-P-33 čl. 19, v plánu provedení cvičení zakreslit stanovený prostor střetnutí, stanoviště, řídicího cvičení a prostory soustředění pásové techniky. Na mapě velkého měřítka rozpracovat „Plán řízení střetného boje“, který je podle článku 22 uvedeného předpisu dílčím plánem zástupce velitele armády. Možné vzory Plánů řízení střetného boje — viz **přílohy 1 a 2**. Po vydání pokynů ke zpracování plánu provedení cvičení, za řízení zástupce velitele armády na tomto plánu, popř. i v terénu, řešit možný průběh střetnutí při různých předpokladech jeho vývoje. Ve funkcích velitelů pluků se budou rozhodovat velitelé divizí.

Z uvedených možných vzorů Plánů řízení střetného boje vyplývá, že střetný boj předvojů se bude vyvíjet na čarách, které můžeme předem stanovit podle časů průjezdu pochodové sestavy kontrolními místy. Podle rozhodnutí velitelů pluků se předvoje mohou střetnout severně nebo jižně BORKOV. V případě střetnutí předvojů v prostoru KOZÍ VRCH (nebo BERANÍ VRCH), může ke střetnutí hlavních sil dojít v prostoru jižně BORKOV. Dojde-li ke střetnutí předvojů v prostoru jižně BORKOV, může ke střetnutí hlavních sil dojít v prostoru KOZÍ VRCH, nebo BERANÍ VRCH.

Plán provedení cvičení velitel armády schvaluje zpravidla za přítomnosti obou velitelů divizí. Na základě přípravy s veliteli divizí může plánovaný vývoj střetnutí veliteli armády doložit na Plánu řízení střetného boje jeho zástupce.

K řízení cvičení

a) Při přibližování stran

Řízení cvičení operační skupinou armády v etapě střetnutí cvičících stran bude rozhodovat o kvalitě splnění cílů cvičení. Nejsložitější úkol bude plnit řídicí skupina při procvičování tematiky střetného boje. Vytvoření situace, kdy se obě strany budou snažit dosáhnout svého cíle útočnou činností, která se bude vyznačovat rychlým přiblížením obou stran, náhlými změnami situace, rozvinutím bojové činnosti na široké frontě a dalšími rysy charakterizujícími střetný boj, zachování objektivnosti jejího hodnocení je značně náročné pro všechny funkcionáře, kteří se zúčastní řízení cvičení. Často se potlačuje samostatné rozhodování velitelů na základě získaných zpráv od vlastního průzkumu a nutí cvičící strany přijmout jednu z předem připravených variant řešení.

Abychom vyloučili tento nesprávný způsob řízení cvičení, který omezuje aktivitu cvičících velitelů, štábů i vojsk a znemožňuje ve velení uplatnit a kvalitně procvičit zásady vedení střetného boje, bude výhodné pro řízení střetného boje přijmout tato opatření:

Před vyražením stran do prostoru střetnutí vydat velitelům pluků bojové rozkazy, jejichž obsahem musí být závazný úkol pro zničení pluků na protilehlé straně ve střetném boji. Není-li takto závazně velitelům pluků úkol stanoven, může se stát při respektování samostatného rozhodování velitelů, že se budou snažit obejít se navzájem a plnit úkol rychlým pronikáním do hloubky k ovládnutí důležitých čar nebo objektů, podle charakteru určeného úkolu.

Dále musíme závazně stanovit časy průjezdu výchozími místy a regulačními čarami, jejichž dodržení vytváříme stejné časové podmínky pro obě cvičící strany a zároveň tím zabezpečujeme, že ke střetnutí dojde v určeném prostoru.

Při přijímání rozhodnutí k pochodu (rozvíjení útoku v hloubce) s předvídáním střetného boje nebudou mít velitelé pluků, vzhledem ke vzdálenosti cvičících stran, zprávy od vlastního průzkumu. Kromě toho prakticky nemohou tyto zprávy získat, poněvadž by v této době byly nereálné a zkreslené. Ve skutečných reálných prostorech, které odpovídají dané operačně taktické situaci, bude vyvedena zpravidla pouze kolová technika, pásová technika bude soustředěna ve vyhrazených prostorech na okrajích výcvikových prostorů. Proto ve zprávách o nepříteli v bojovém rozkaze velitele divize a při organizaci součinnosti na stupni divize pluk vydáme velitelům pluků údaje o nepříteli, které získaly nadřízené průzkumné orgány. Není správné již v této situaci vyžadovat údaje o nepříteli na základě činnosti vlastního plukovního průzkumu. Přitom dodržíme zásadu, aby údaje o nepříteli byly vydány pouze v orientačním rozsahu, a aby byly pro obě strany přibližně rovnocenné hodnoty.

V době přibližování se stran do prostoru střetnutí je správné pro obě strany vytvořit podmínky k začlenění pásové techniky do bojové sestavy. Zkušenosti ukazují, že tento úkol nemůžeme podcenit, i když přímo nesouvisí s bojovou činností vojsk. Neorganizované začleňování pásové techniky do bojové sestavy může mít nepříznivý vliv na celkový vývoj střetnutí stran. Určení kontrolních míst v blízkosti prostorů soustředění pásové techniky ve směru postupu do předpokládaného prostoru střetnutí a projetí těchto míst v nařízených, předem propočtených časech a v nařízené sestavě, vytváří stejné podmínky pro vedení střetného boje oběma cvičícími stranám. Časy průjezdů kontrolními místy musí být propočteny z hlediska vzdáleností jednotlivých prvků pochodové sestavy a rychlosti přesunu. Z toho vyplývá, že při vzdálenosti čelní pochodové záštity od předvoje 10 km a předvoje od hlavních sil 30 km, při rychlosti přesunu 25 km/h musí kontrolními místy čelní pochodové záštity na obou stranách projet téměř 2 hodiny před hlavními silami pluků. Budou-li kontrolní místa na obou stranách určena ve stejné vzdálenosti od prostoru střetnutí, jsou časy průjezdů pro obě strany shodné. Z toho vyplývá, že upřesňovat úkoly velitelům praporů bude velitel pluku rádiem ještě v době přesunu proudů kolové techniky z výchozích prostorů. Plukovní průzkumy plní úkol podle rozhodnutí velitelů, proto časy průjezdu kontrolními místy pro ně nestanovíme.

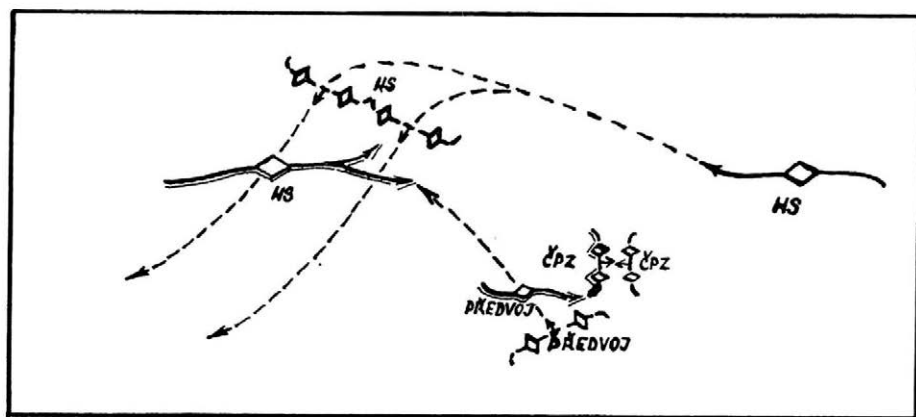
b) Při vedení střetného boje

Průběh střetného boje bude řídit operační skupina armády zpravidla v čele s jedním ze zástupců velitele armády z předem zaujatého stanoviště, které maximálně umožní přímé pozorování přibližujících se stran. Na základě konkrétní situace v terénu, může si operační skupina v některých případech zvolit i dvě stanoviště. První pro řízení střetného boje čelních pochodových záštít a předvojů, druhé pro řízení střetného boje hlavních sil pluků. Tato varianta musí umožňovat rychlé přemístění operační skupiny z jednoho stanoviště na druhé a vybudování linkového a radioreléového spojení předem na obou stanovištích.

Hlavním úkolem řídicí skupiny, která zásadně bude rozhodovat o způsobu vedení střetného boje, bude na základě vývoje situace a posouzení přijatých rozhodnutí velitelů pluků vydat rozkazy ke konečné činnosti vojsk i uskutečnění imitace. Tento úkol bude plnit operační skupina armády ve velmi složité, rychle se vyvíjející situaci a značně omezeném čase. Velitelé pluků

se svými štáby se budou pohybovat zpravidla v sestavě předvojů a odůvodněná rozhodnutí pro střetný boj mohou přijmout teprve na základě zpráv vlastního průzkumu a osobního pozorování výsledků střetnutí předvojů. V této situaci velitelé pluků budou upřesňovat předvojům úkol, rozhodovat se pro rozvinutí hlavních sil, které podle stanoveného času již projely nebo projíždějí kontrolními místy po zařazení pásové techniky do pochodových proudů a vydávat bojové úkoly palebným prostředkům a jednotkám. Z důvodů získání více času na organizaci střetného boje pro řídicího cvičení i umožnění hlubokého manévru hlavním silám, volíme kontrolní místa i prostory soustředění pásové techniky na nejvzdálenějších okrajích výcvikových prostorů od prostorů střetnutí. Pásovou techniku je vhodné mít soustředěnu v pochodových proudech po prvcích pochodové sestavy.

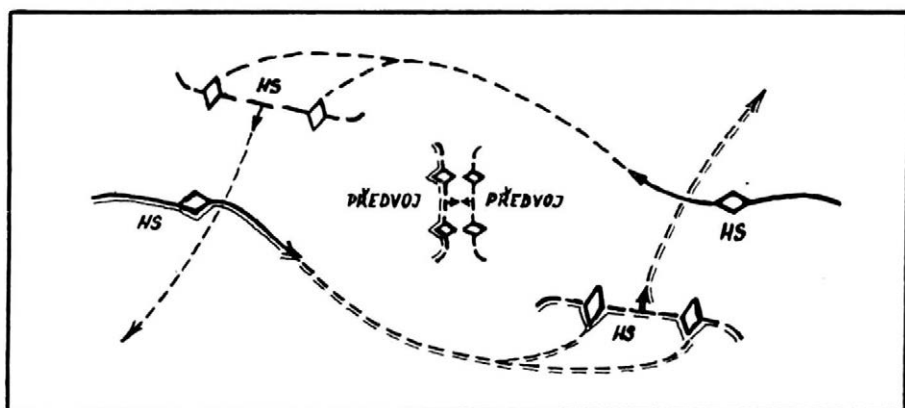
Řídicí cvičení musí dodržet zásadu, že do střetného boje postupně vstupují čelní pochodové záštity, předvoje a hlavní síly pluků. Není správné řešení, přejít předvojem do obrany na výhodné čáře, čekat na příchod čelních jednotek nepřítele a tak zabezpečovat rozvinutí hlavních sil. Předvoj při střetnutí s nepřítelem musí ničit manévrovou a rozhodnou ztečí z chodu jeho pochodová zajištění, pronikat k jeho hlavním silám, aktivní a rozhodnou činností je poutat a tím zabezpečit rozvinutí a manévr hlavních sil pluku. Při dodržení této zásady může o výsledku střetného boje pluků rozhodnout již střetnutí předvojů. V případě, že jednomu z předvojů při jejich vzájemném střetnutí příznáme úspěch, který rychle využije k rozvíjení útoku ve směru přisunovaných hlavních sil nepřítele, může aktivní činností zpomalit jejich přesun nebo je donutit k rozvinutí před plánovanou čarou jejich zasazení a tím vytvořit výhodné podmínky pro jejich zničení. Schematicky je to znázorněno — viz obr. 1.

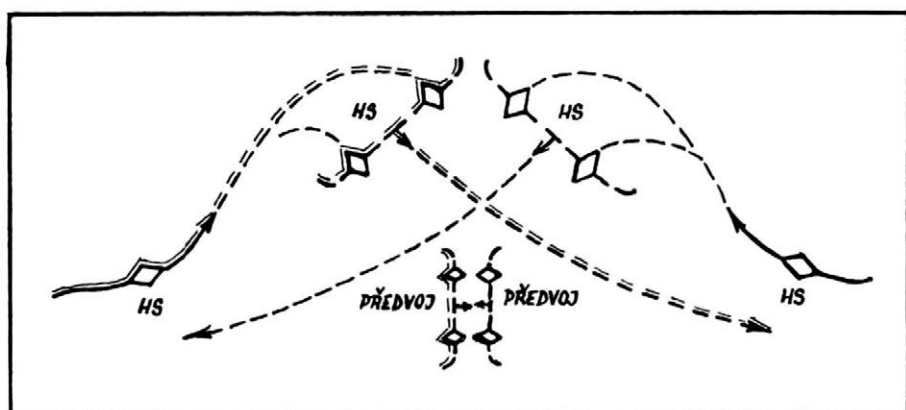
Obr. 1

V této situaci strana, která byla předstižena v rozvinování, musí obdržet úkol od řídicího cvičení, obsadit výhodnou čaru a ničit útočícího nepřítele palbou všech prostředků. Odchod před sestavou útočícího nepřítele ve střetném boji nedoporučujeme procvičovat. Po prostoupení její sestavy útočícími jednotkami budou pluky pokračovat ve cvičení samostatně za řízení velitelů divizí.

V situaci, kdy dojde k rovnocennému vývoji střetného boje předvojů, bude zpravidla nejvýhodnější, když řídicí cvičení rozhodne, aby se předvoje na dosažených čarách upevnily a vzájemně sestavou neprostupovaly. O výsledku střetnutí rozhodne na základě včasného a organizovaného vyvedení hlavních sil pluků na čáru zasazení, konkrétnosti zpráv od vlastního průzkumu o bojové sestavě nepřítele a jeho zámyslu, včasného zaujetí palebných postavení dělostřelectvem a účinnosti vedených paleb, obrana vlastní sestavy před úderem letectva, využití odřadů zabezpečení pohybu a pohyblivých odřadů zatarasovacích, organizace ochrany proti jaderným a chemickým zbraním, všestranně

Obr. 2

Obr. 3

zabezpečeného velení, součinnosti a dalších ukazatelů, které mají vliv na úspěch v boji.

Řídící cvičení musí objektivně rozhodnout o úspěchu jedné ze stran ještě do vyrazení hlavních sil z plánovaných čar zasazení a to ve značně omezeném čase. Veliteli pluku, kterému nepřiznal úspěch, zpravidla vydá rozkaz, aby se upevnil na dosažené čáře, ničil útočícího nepřítele palbou všech druhů zbraní a zabezpečil tak zasazení dalších sil divize přicházejících z hloubky. Jeho sestavu prostoupí útočící jednotky druhé strany. K tomuto zásadnímu rozhodnutí musí mít řídící cvičení nejen možnost sám pozorovat vývoj bojové situace, ale i vyslechnout stručné návrhy odborných funkcionářů armády o kvalitě plnění uvedených ukazatelů. K jejich konkrétnímu zjištění odborní funkcionáři armády musí mít předem připravené orgány přímo v sestavě stran a vhodně organizované spojení s nimi. Nemůžeme přiznat úspěch veliteli pluku, který např. nemá zprávy o postupu hlavních sil nepřítele, nezná situaci vlastních jednotek a posilových prostředků, nemá v době rozčleňování a rozvíňování dělostřelectva v palebných postaveních, vede dělostřelecké palby mimo nepřátelské objekty, zasadí pohyblivý odřad zatarasovací na směr postupu svých jednotek apod. Operační skupina armády musí být proto složena ze zkušených funkcionářů, kteří jsou schopni řídicímu cvičení v době bezprostředního přibližování se stran stručně a objektivně dát potřebné podklady pro jeho rozhodnutí o přiznání úspěchu ve střetnutí.

Odůvodněných variant vývoje střetného boje je větší počet. Praktické zkušenosti ukazují, že řídící cvičení nesmí dopustit i při samostatném rozhodování velitelů, aby na základě stanovených úkolů se ve výcvikovém prostoru minuly předvoje pluků. Často dochází k situaci, že se navzájem nezjistí pátrací vozidla ani čelní pochodové záštity a pokračují v postupu do hloubky. Vzájemné minuty těchto prvků ještě neohrožuje splnění cílů cvičení. Naproti tomu situace, při které by nedošlo ke střetnutí předvojů, nevytváří podmínky pro procvičení střetného boje v rámci pluku.

Řídící cvičení rovněž nesmí schválit rozhodnutí velitelů, při kterém by nedošlo ke střetnutí hlavních sil pluků.

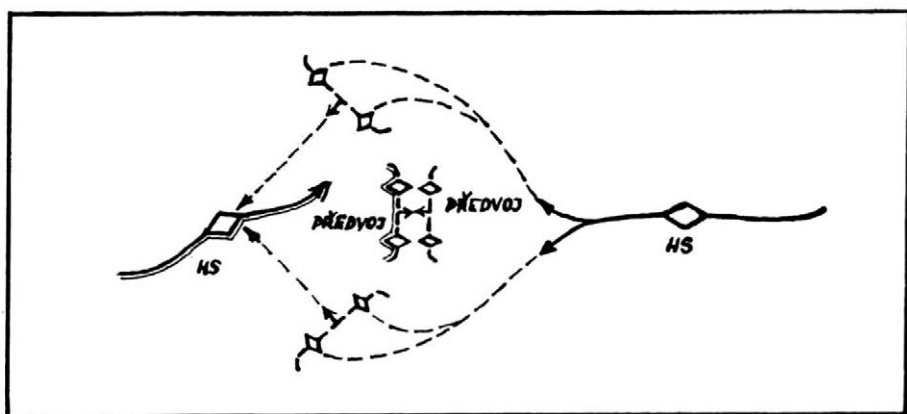
Schematicky je znázorněno — viz **obr. 2**.

Taková rozhodnutí velitelů pluků svědčí o tom, že byla přijata pouze na základě znalostí terénu bez ohledu na činnost nepřítele. Schválení těchto rozhodnutí by vedlo k chaotickému vývoji bojové situace.

Zásadám střetného boje rovněž odporuje rozhodnutí velitelů pluků rozvinout na výhodných čarách hlavní síly, čekat na vyrazení nepřítele a teprve v době jeho útoku mu vést úder do boku a týlu. Při schválení tohoto rozhodnutí dochází k situaci, kdy každá ze stran odmítá vyrazit ke zteči.

Schematicky je znázorněno — viz **obr. 3**.

Vidíme, že i při dodržení zásady řízení cvičení na základě samostatného rozhodování velitelů musíme v některých případech zasáhnout do jeho průběhu a tím zabezpečit procvičení stanovených učebních úkolů a splnění cílů cvičení. Průběh cvičení bude řídící ovlivňovat pouze v nutných případech a vhodnou formou, která odpovídá dané bojové situaci. Např. obsahem stanovených úkolů, zprávami o nepříteli od nadřazeného, uskutečněním jaderných úderů, činností letectva, vytvořením zatarasených a zamořených prostorů a pouze ve výjimečných případech formou rozkazu, který v podstatě mění rozhodnutí velitelů.

Obr. 4

V rámci pluku nebývá opodstatněné rozhodnutí k vedení vstřícných úderů do boku a týlu přicházejícího nepřítele. Schematicky znázorněno — viz obr. 4.

Přijetím tohoto rozhodnutí dojde k rozdrobení bojové sestavy pluku po praporech na tři části a tím ke snížení síly úderu. Velmi složité bude zabezpečení dělostřelecké podpory útočících praporů, organizace součinnosti mezi nimi i zabezpečení nepřetržitosti velení. Zároveň se tímto rozhodnutím vytvoří nepříteli podmínky ničit naše útočící jednotky po částech.

Zdůvodněné rozhodnutí velitele pluku bude vést čelní úder hlavními silami pluku v době rozčleňování a rozvinování nepřítele. Toto rozhodnutí bude vynuceno zejména situací, kdy pro ztrátu času nebude možný hluboký manévry.

Velkou pozornost vyžaduje příprava a sám rozbor dvoustranného cvičení. Rozbor budou uskutečňovat zpravidla velitelé divizí samostatně s funkcionáři svých pluků a posilových prostředků kromě etapy střetného boje. Pro poučnost rozboru je výhodné, aby rozbor této etapy cvičení vedl zástupce velitele armády společně pro obě strany. V případě, že hlavní náplní cvičení byl střetný boj, může uskutečnit jeden společný rozbor zástupce velitele armády s využitím podkladů od velitelů divizí. Při zpracování rozboru dvoustranného cvičení vycházíme z toho, že na hodnocení cvičení budou podřízeni funkcionáři obzvlášť pozorně a citlivě reagovat. Proto přijaté závěry musí být podloženy ustanoveními polního a bojových řádů, konkrétními prověřenými údaji z průběhu cvičení, objektivním posouzením opodstatněnosti rozhodování velitelů a konkrétním plněním stanovených úkolů manévrem a palbou. Nejdůležitější fáze cvičení je žádoucí dokumentovat na schématech.

Článek jsem zaměřil převážně na přípravu a vedení plukovních dvoustranných taktických cvičení. Tyto zásady, které napomáhají organizovaně a kvalitně splnit cíle cvičení při zachování objektivního hodnocení jsou obecně platné. Proto jich můžeme využít i při cvičeních jiných velitelských stupňů.